

Motion

1981/82:418

Ulla Ekelund m. fl.

Ökad religionskunskap i skolundervisningen

I läroplan för grundskolan (Lgr 80), allmän del, framhålls bl. a.

Skolan skall hjälpa eleverna att bearbeta frågorna inför livet och tillvaron. Eleverna skall få vidgade kunskaper om den kristna religionen med bibeln i centrum. Även om kristendomen betyder mest för att förstå vår egen kultur, skall det kristna arvet jämföras med andra religiösa traditioner och livsåskådningar. Det religiösa arv som många invandrare för med sig ger värdefulla bidrag till belysningen av dessa frågor.

Något mera detaljerat beskriver läroplanen i fortsättningen innehållet i ämnet religionskunskap för de olika stadierna. Här nedan återges de för låg- och mellanstadiet aktuella delarna.

Människans frågor inför livet och tillvaron; Religionskunskap

Lågstadiet

Livsfrågor, tro och etik: Hur olika etiska uppfattningar styr våra handlingar och våra ställningstaganden till olika livsfrågor, t. ex. om rätt och orätt, gott och ont, synen på människan och tillvaron. Betydelsen av en religiös tron när man på olika sätt i livet tar ställning till livsfrågor. De aktuella livsfrågorna kan vara av typen vårt ansvar för varandra och för allt levande, frågor kring tingen, livet och döden, människors likheter och olikheter, kamrat- och familjerelationer, att lösa konflikter, ensamhet, gemenskap, trygghet, tröst, vänskap, ärlighet, rättvisa.

Undervisningen skall utgå från och anknytas till elevernas egna erfarenheter, aktuella händelser och företeelser och behandla aktuella personer i nutiden.

I undervisningen ingår också studier av

- bibeln, t. ex. Abraham och patriarkberättelserna, Josef och hans bröder, Mose, valda händelser ur Jesu liv
- några kyrkor och samfund i närsamhället
- sånger och psalmer i anslutning till det behandlade stoffet
- personer och livsmönster inom bl. a. judendomen.

Mellanstadiet

Livsfrågor, tro och etik: Hur olika etiska uppfattningar styr våra handlingar och våra ställningstaganden till olika livsfrågor, t. ex. om rätt och orätt, gott och ont, synen på människan och tillvaron. Betydelsen av en religiös tro när man på olika sätt i livet tar ställning till livsfrågor. De aktuella livsfrågorna kan vara av typen hur allt började, hur livet förs vidare, sexualetik, människans villkor, frihet, rättvisa och rättfärdighet, våld, krig och förtryck, sjukdom och olyckor, döden och människans åldrande, samvete, förlåtelse, det egna jaget.

Undervisningen skall utgå från och anknytas till elevernas egna erfarenheter, aktuella händelser och företeelser och behandla aktuella personer i nutiden.

I undervisningen ingår också studier av

- bibeln, t. ex. skapelseberättelserna, profeterna, Jesu möten med människor
- kyrkokunskap, t. ex. Petrus, Franciscus, Birgitta, Luther, 1600- och 1700-talen
- personer, tänkesätt och livsmönster inom några samfund och religioner. Lämpliga sånger och psalmer.

Lgr 80 ger alltså för ämnet religionskunskap anvisningar som borde kunna innebära en positiv förändring för ämnet på de aktuella stadierna. Men anvisningar är inte tillräckligt för en god undervisning. Därtill krävs bl. a. att läraren har goda kunskaper i ämnet, att en lämplig metodik tillämpas och att lärares och elevers attityder gentemot ämnet är positiva.

En enkät som fortbildningsavdelningen vid lärarhögskolan i Malmö gjort ger en del värdefulla upplysningar om lärares och lärarkandidaters bedömning av sin situation i förhållande till ämnet religionskunskap. De tillfrågade 100 mellanstadielärarna var jämnt fördelade på storstäder, tätorter och landsbygdskommuner. Svaren från såväl manliga som kvinnliga lärare var mycket likartade i sin uppfattning. Ej heller förekom skillnader mellan olika orter i landet. Enkäten utfördes hösten 1977, och 93 av 100 lärare svarade.

En sammanfattning av enkäten ger vid handen att en förbättrad grundutbildning tillika med fortbildning i ämnet är nödvändiga. Många moment upplevs som svåra att undervisa i. Bland dessa är etik och bibelkunskap mycket svårare än t. ex. kyrkohistoria och andra religioner. De svåraste momenten inom bibelkunskapen är kristna trosbegrepp som synd, förlåtelse, nåd samt Gudsbegreppet, medan Jesu liv och verksamhet och Judafolkets historia upplevs som lättare. Helt klart behöver mellanstadieläraren (och det torde även gälla lågstadiets lärare) hjälp med att presentera även det specifikt religiösa stoffet på ett för eleverna konkret sätt.

43 lärarkandidater deltog i undersökningen. Samtliga besvarade enkätfrågorna så långt möjligt. En fjärdedel (25 %) av kandidaterna hade nämligen själva varken undervisat i religionskunskap eller deltagit i någon handledarledd lektion i ämnet. Det var lärarkandidaternas sista praktiktermin.

Grundkursen i religionskunskap är för låg- och mellanstadielärarna ca 50 lektionstimmar. Det kan också uttryckas på så sätt att man jämför den naturvetenskapliga grundkursen (8 p) på mellanstadiet med att den samhällsvetenskapliga, som innehåller Re-Ge-Hi, också är 8 p. Med hänsyn till vad som anförts från Malmöundersökningen och med tanke på vad som framkommit i många andra undersökningar angående religionskunskapens ställning är det mycket angeläget att i den framtida klasslärarutbildningen tiden för ämnet utökas och innehåll och metodik ses över.

Under våren 1981 behandlade riksdagen en proposition (prop. 1980/81:97) om skolforskning och personalutbildning. I propositionen framhölls att decentraliseringen av skolväsendet ger ökad lokal frihet att inom den s. k. ramstyrningen forma sin egen verksamhet. "Decentraliseringen på skolområdet har inneburit att ökat ansvar för driften av skolan lagts på kommunerna. Kommunerna, rektorsområdena, skolenheterna och personalen har därigenom fått ett ökat ansvar för utvecklingen och för att genomföra förändringar och fortlöpande förbättra effektiviteten och arbetet i den egna skolan." (Prop. 1980/81:97.)

Vidare framhålls att en förändring av skolan inte kan bli framgångsrik med mindre än att personalen ges möjlighet till utbildning och annan personlig utveckling. "Genom decentraliseringen på skolväsendets område har personalutbildningens inriktning och innehåll gjorts till ett mer betydelsefullt instrument än tidigare för att söka förverkliga dess mål."

Ramarna för personalutbildning utgörs i huvudsak av

- statsbidrag till kommunerna, Bidrag för lokal skolutveckling,
- statsbidrag till högskola för anordnande av Enstaka kurser utifrån skolväsendets behov,
- SÖ:s lista, som anger dels personalutbildningsbehov angelägna ur samhällets synvinkel, dels vilken typ av lönevillkor som gäller under utbildningstiden samt högsta antal veckor löneförmån kan utgå per läsår.

SÖ:s prioritering av insatser markeras genom förslag om oavkortad lön, dvs. utan kostnader för den enskilde. TCO-S samverkansorgan säger att löneavdrag för personalutbildning endast kan accepteras om det är fråga om vidareutbildning. Man rekommenderar att såväl resurser som deltagarnas intresse koncentreras till utbildningar som sker under acceptabla villkor för den enskilde, dvs. oavkortad lön. Bland dessa utbildningar återfinns t. ex. arbetslivsorientering för lärare, svenska som främmande språk, biblioteksansvar för lärare samt naturorientering och teknik, allt för lärare på låg- och/eller mellanstadiet. Religionskunskapen återfinns inte bland de prioriterade ämnena.

Med tanke dels på SÖ:s prioritering, dels på Sveriges lärarförbunds rekommendationer kan riksdagens bifall till proposition 1980/81:97 angående lärarnas fortbildning få mycket ringa betydelse för oprioriterade ämnen, däribland religionskunskapen. Det är ur vår synpunkt inte acceptabelt, eftersom det både försvårar fullföljandet av intentionerna i Lgr 80 och indirekt får fortbildningen i religionskunskap att framstå som mindre viktig, vilket inte stämmer med lärarnas uppfattning enligt gjorda undersökningar.

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen uttalar att i den framtida lärarutbildningen religionskunskapens grundkurs får en i förhållande till nuva-

rande kursplan utökad tid samt att kursinnehåll och metodik ses över,

2. att riksdagen uttalar att genom omfördelning av tillgängliga medel plats lämnas för religionskunskapen som prioriterat ämne,
3. att riksdagen uttalar att i det fall en medelsomfördelning inte är möjlig, en nedskärning i tid för något/några av de prioriterade ämnena på låg- och mellanstadiet kommer till stånd så att en prioritering av religionskunskapen på dessa stadier blir möjlig.

Stockholm den 20 januari 1982

ULLA EKELOUND (c)

RUNE GUSTAVSSON (c)

STINA ELIASSON (c)

KERSTIN GÖTHBERG (c)

STIG JOSEFSON (c)

SIGVARD PERSSON (c)